

- ۱ چه تضاد و تناقضی در «اندیشه‌های التقاطی» وجود دارد؟
- ۲ جاذبه‌های روشنفکری چپ در جوامع اسلامی، با چه اتفاقی از بین رفت؟
- ۳ تا چه زمانی روشنفکران چپ در کشورهای اسلامی جاذبه داشتند؟
- ۴ حرکت‌های اعتراض‌آمیز روشنفکران چپ کشورهای مسلمان، اغلب مورد حمایت‌های قرار می‌گرفت.
- ۵ روشنفکری التقاطی چپ در کشورهای اسلامی، چگونه پدید آمد؟
- ۶ روشنفکران چپ جوامع اسلامی، حرکت‌های خود را در چارچوب چه اندیشه‌هایی سازمان می‌دادند؟
- ۷ در جوامع اسلامی اعتراض روشنفکران چپ به روشنفکران نسل اول به چه دلیل است؟
- ۸ پدید آمدن نسل دوم از غرب‌گرایان در جوامع اسلامی متأثر از چه عاملی است؟
- ۹ در جوامع اسلامی درهم ریختن نظم پیشین توسط غرب‌گراها چه عواقبی دارد؟
- ۱۰ رهاورد حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی است.
- ۱۱ سه نمونه از قدرت‌های سکولاری در کشورهای مسلمان را بنویسید.
- ۱۲ قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان، ریشه در چه داشت؟ و آنان اقدام به از بین بردن چه چیزی کردند؟
- ۱۳ چند نمونه از اقدامات غرب‌گرایانه و ناسیونالیستی آتاتورک در ترکیه را بنویسید.

۱۴ منورالفکران غرب‌گرا با حمایت کشورهای غربی، حکومت‌های را در جوامع خود تشکیل دادند.

۱۵ منورالفکران غرب‌گرا در جوامع اسلامی، مورد حمایت چه کسانی بودند؟

۱۶ منورالفکران غرب‌گرا در ایران چه ویژگی‌هایی داشتند؟

۱۷ «منورالفکران» در ایران چه کسانی بودند؟

۱۸ مهم‌ترین ویژگی‌های نخستین بیدارگران اسلامی چیست؟

۱۹ اقدامات چه کسی از حرکت نخستین بیدارگران اسلامی در جهان اسلام است؟

۲۰ حکم تحریم تنباکو در زمان ناصرالدین‌شاه توسط کدام عالم اسلامی تدوین شد؟

۲۱ «العروة الوثقی» چه نشریه‌ای بود و توسط چه کسی و در کجا منتشر می‌شد؟

۲۲ نمونه‌هایی از حرکت نخستین بیدارگران اسلامی در ایران را بنویسید.

۲۳ نخستین بیدارگران اسلامی چه کسانی بودند؟

۲۴ و دو عنصر برتر در فرهنگ اسلامی است که اغلب در حاشیهٔ مناسبات قدرت‌های قومی مهجور مانده بودند.

۲۵ نخستین رویارویی‌های غرب متجدد با جهان اسلام چه زمانی رخ داد؟

۲۶ جهان غرب ابتدا با کدام لایه‌های هویتی خود با جهان اسلام مواجه شد؟

۲۷ جدول زیر را کامل کنید.

نقد و ارزیابی	ویژگی‌ها	نخستین جریان‌های اجتماعی جهان اسلام
		۱-
		۲-
		۳-

درباره‌ی فعالیت‌های اسلام‌ستیزانه‌ی رضاخان و چهره‌های منوالفکری که در کابینه‌های او حضور داشتند، گفت‌وگو کنید.

■ واقعه مسجد گوهرشاد

■ علی اکبر داور، عبدالحسین خان تیمورتاش،
تقی زاده و محمدعلی فروغی از جمله چهره‌های
منوالفکری بودند که در کابینه رضاخان حضور
داشتند.

محمد عبده شاگرد سید جمال‌الدین اسدآبادی، در مصر بود و این سخن منسوب به اوست: در شرق مسلمان دیدم و اسلام را ندیدم و در غرب، اسلام را دیدم و مسلمان ندیدم. در کلاس درباره‌ی این سخن گفت‌وگو کنید و آن را نقد و بررسی نمایید.

- ۱ اندیشه‌های التقاطی معمولاً آمیزه‌ای از باورها و ارزش‌هایی است که از مکاتب و جهان‌بینی‌های مختلف گردآوری می‌شوند و به صورتی ناسازگار و متناقض در کنار هم چیده می‌شوند.
- ۲ با فروپاشی بلوک شرق و از بین رفتن جاذبه‌های روشنفکری چپ در سطح جهانی، این جریان در کشورهای اسلامی نیز جاذبه خود را از دست داد و غرب‌گرایان این جوامع دیگر بار به اندیشه‌های لیبرالیستی غربی روی آوردند.
- ۳ تا هنگام فروپاشی بلوک شرق، روشنفکران چپ در کشورهای اسلامی جاذبه داشتند و جریان چپ حتی در کشورهایی که زیر نفوذ بلوک غرب داشتند به عنوان یک جریان اجتماعی تأثیرگذار حضور داشت.
- ۴ بلوک شرق
- ۵ برخی از روشنفکران چپ از رویارویی مستقیم با باورهای دینی مردم خودداری می‌کردند، حتی گاهی اندیشه‌های خود را در پوشش دینی بیان می‌داشتند. به این ترتیب، نوعی روشنفکری التقاطی چپ در کشورهای اسلامی پدید آمد.
- ۶ اندیشه‌های ناسیونالیستی، سوسیالیستی، مارکسیستی.
- ۷ این اعتراض به دلیل گریز آنان از بنیان‌های فکری اسلامی آنان نیست، بلکه از نوع اعتراضاتی است که طی قرن بیستم در کشورهای غربی نسبت به عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری شکل گرفت.
- ۸ شکل‌گیری جریان‌های چپ در کشورهای اروپایی، بر ذهن و اندیشه غرب‌گرایان کشورهای اسلامی تأثیر می‌گذارد و بدین ترتیب نسل دومی از غرب‌گرایان در این کشورها پدید می‌آید که با اعتراض به حرکت‌های سیاسی نسل اول می‌نگرد.
- ۹ در هم ریختن نظم پیشین به بهانه رسیدن به جایگاه کشورهای غربی انجام می‌شود، اما در عمل کشورها به جای رسیدن به کشورهای غربی، همچنان خصوصیات کشورهای پیرامونی و استعمارزده را دارند.
- ۱۰ استبداد استعماری
- ۱۱ آتاتورک در ترکیه، رضاخان در ایران، امان‌الله‌خان در افغانستان.
- ۱۲ ریشه در اعتقادات و پیشینه تاریخی این کشورها نداشت. قدرت آن‌ها وابسته به قدرت جهانی استعمار بود. آنان با اتکا به این قدرت، اقدام به از بین بردن مظاهر دینی و اسلامی، حذف ساختارهای پیشین و ایجاد ساختارهای اجتماعی جدید می‌کردند.
- ۱۳ کشف حجاب، تغییر خط عربی به لاتین، تبدیل مسجد ایاصوفیا به موزه، لغو تقویم هجری، پخش اذان به زبان ترکی، انتشار اسکناس با نماد پان ترکیسم.
- ۱۴ سکولار
- ۱۵ مورد حمایت دولت‌های استعمارگر غربی بودند و این دولت‌ها به کمک آنان توانستند از موفقیت حرکت‌ها و جنبش‌هایی که توسط بیدارگران اسلامی در حال شکل‌گیری بود جلوگیری کنند.

۱- نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر نمی‌کردند.

۲- خواستار اصلاح رفتار دولت‌های اسلامی بودند.

۳- راه نجات را در تقلید از رفتار فرنگیان می‌دیدند.

۴- مفهوم امت و ملت اسلامی برای آن‌ها بی‌معنا یا منفور بود و به ناسیونالیسم روی آورده بودند.

این گروه در ایران، اومانیسیم را به آدمیت و روشنگری مدرن را به منورالفکری ترجمه کردند و به همین دلیل خود را منور الفکر خواندند. لژ آدمیت و لژ بیداری ایرانیان از نخستین لژهایی بود که آن‌ها در ایران تأسیس کردند.

۱- به خطر کشورهای غربی برای جوامع اسلامی توجه داشتند و خواستار استقلال اقتصادی و سیاسی جوامع اسلامی بودند.

۲- به دنبال اصلاح رفتار دولت‌های اسلامی بودند.

۳- بیداری را بازگشت به اسلام و عمل به آن می‌دانستند.

۴- وحدت امت اسلامی یا تشکیل قدرت واحد اسلامی و عزت جهان اسلام را دنبال می‌کردند.

سیدجمال‌الدین اسدآبادی و شاگردان او.

میرزای شیرازی.

نشره‌ای درباره خودباوری مسلمین و مبارزه با استعمار که سیدجمال‌الدین اسدآبادی با همکاری محمد عبده در پاریس منتشر و در دهه‌ها کشور آسیایی و آفریقایی توزیع می‌کرد.

حضور فعال عالمان دینی در مقابله با روسیه تزاری و تدوین رساله‌های جهادیه، حرکت اصلاحی امیرکبیر، حکم میرزای شیرازی در تحریم تنباکو.

کسانی بودند که به خطر جوامع غربی و خطر شیوه‌ای که دولت‌های اسلامی در برابر آنان داشتند، توجه کردند و حرکت‌ها و جنبش‌هایی را در مقابله با غرب به وجود آوردند.

فقاہت - عدالت.

هنگامی رخ داد که قدرت‌های سیاسی جهان اسلام، علی‌رغم رعایت ظواهر اسلامی، استبدادهای قومی و قبیله‌ای بودند و عالمان دینی، اغلب براساس ضرورت حفظ امنیت با آن‌ها تعامل می‌کردند.

با سطحی‌ترین و ظاهری‌ترین لایه‌های هویتی خود با جهان اسلام مواجه شد و بیش از هر چیز، وجوه نظامی، سیاسی، اقتصادی و فناورانه خود را به رخ کشید. اما لایه‌های عمیق و عمیق‌تر آن از چشم اعضای سایر جهان‌ها مخفی ماند.

نقد و ارزیابی	ویژگی‌ها	نخستین جریان‌های اجتماعی جهان اسلام
نخستین اقدامات برای اصلاح دولت‌ها	حرکت نخستین بیدارگران اسلامی در ایران	۱- مقابله عالمان دینی با روسیه تزاری و تدوین رساله جهادیه
بروز قدرت سیاسی اقدامات روحانیون	حرکت اصلاحی امیرکبیر و حکم میرزای شیرازی	۲- تحریم تنباکو
اصلاحی در جهان اسلام	نمونه حرکت در جهان اسلام	۳- اقدامات سیدجمال‌الدین اسدآبادی

۲۷

می‌توانید یکی از جریان‌های ناسیونالیستی مانند: جبهه‌ی ملی حزب مشروطه‌ی ایران و حزب پان ایرانیسم یا یکی از جریان‌های مارکسیستی مانند: حزب توده، سازمان چریک‌های فدایی خلق، راه کارگر و ... را مطالعه کنید و برای کسب اطلاعات به اینترنت مراجعه کنید.

۲۸

برخی از فعالیت‌های اسلام‌ستیزانه‌ی رضاخان و یاران او را به این ترتیب می‌توان فهرست کرد:

۲۹

مبارزه با شعائر دینی، ایجاد محدودیت‌هایی برای روحانیت، کشف حجاب، ورود خانواده‌ی رضاخان به حرم حضرت معصومه بازخوانی تاریخ فلسفه غرب) توسط فروغی و ... (در تاریخ فروردین ۱۲۰۶)

۳۰

منظور وی مواردی مانند نظم، احترام به قانون، علم‌دوستی، احترام به یکدیگر و ... است که دستورات اسلام هستند ولی توسط بسیاری از مسلمانان نادیده گرفته می‌شود و در کشورهای غیراسلامی غرب به آن‌ها توجهی نمی‌شود. البته با تعمق بیش‌تر در فرهنگ غرب پی به برخی عناصر دین‌گریز در آن می‌بریم که باید به آن‌ها نیز توجه داشت و این سخنان افرادی مانند عبده، تنها از دید اقتصادی و سیاسی است نه فرهنگی